

(H) برخه: د تولید حای

لومړی لوست: د بین المللي اقتصاد فهم او درک کول

اصطلاح گاني

- Agricultural education د زراعت پوهه او علم
- Appropriate technology مناسبه تکنالوژي
- First world country د لومړي جهان يا نړۍ هيوادونه
- International trade بين المللي تجارت
- Third world country د دريم جهان يا نړۍ هيوادونه

په نورو هیوادونو کې زراعت په څه ډول سره وي

- له دې سره، سره چې هیوادونه یو له بل سره ډیر زیات رقیبان دي، بیا هم له لسو څخه کم هیوادونه د خپلو خلکو لپاره کافي غذا یا خوراکه تولیدوي.
- د نړۍ له سلو څخه زیات هیوادونه د غذا یا خوراکي له نگاه څخه په بیروني منابعو پوري اړه لري

دریم جهان یا نری

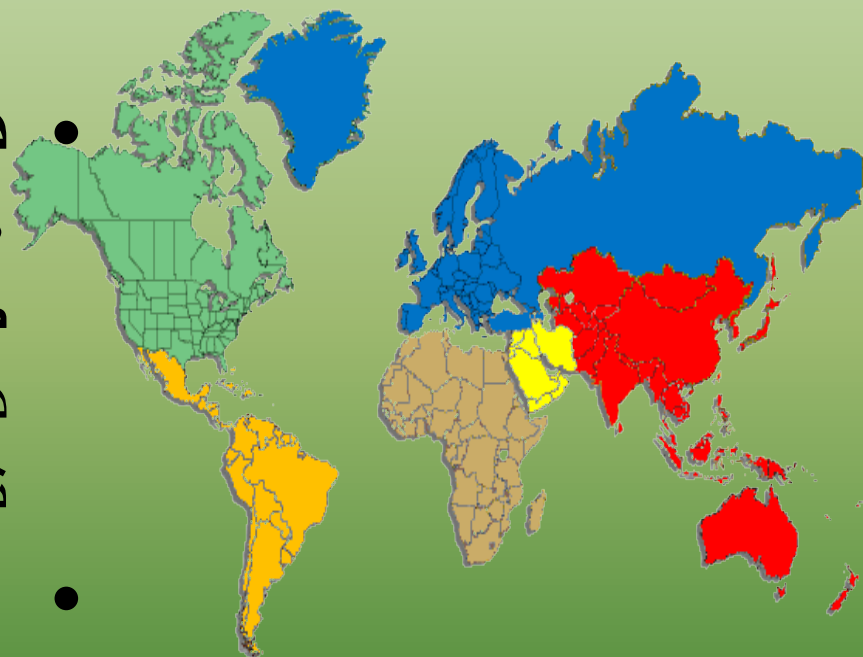
- (په هغه هیوادونو باندې چې د انکشاف په حال کې دي د دریم جهان یا نری اطلاق کیږي).
- دریم نری هیوادونه له هغه هیوادونو څخه عبارت دي چې انکشاف او رشد یې نه دی کړی او هغه هیوادونه دي چې صنعتي شوي نه دي.
- هغه هیواد چې خلک یې فقیر او ناتوانه دي.
- هغه هیوادونه چې د هغوي کلنی عواید (incomes) لږ وي.

First World Country

لومړی جهان یا نړۍ ددی هیوادونه سرمایه دار او پرمختللي دي

- د لومړی جهان یا نړۍ هیوادونه له هغه هیوادونو څخه عبارت دي چې ملتونه یې صنعتي شوي دي. لومړی جهان یا نړۍ د دریم جهان یا نړۍ په وړاندې داسې تشریح کیدلی او تعرف کیري:
- د لومړی جهان یا نړۍ هیوادونه صنعتي (industrialized) شوي دي.

Second World Country

دوهمه نړۍ. پرمختللي اقتصادي هيوادونه
سوسيالستي ته دوهمه نړۍ وايي

- ځني وختونه دوهم جهان يا نړۍ د اروپا
غربي بلاک په نوم سره هم يادېږي.

د دریمې نړۍ د هیوادونو لپاره مرسته کول

- اکثره یا ډیری موسسو او ادارو دا کوبنښن کړی دی ترڅو چې د دریم جهان یا نړۍ له هیوادونو سره مرسته وکړي او په دې توګه ددې هیوادونو زراعتي عاید یا لاسته راوړنه زیاته شي ترڅو په نتیجه کې یې د نړۍ بڼیګنه زیاته شي.
- د دریم جهان یا نړۍ له هیوادونو سره د همکاري یا مرستې د پراخوالی له مخې، دا هیله شتون لري ترڅو چې ددې ملتونو اقتصاد ترقي وکړي او لوړ شي.

د جهان يا نړۍ نفوس

- په کال ۱۹۵۰ کې د نړۍ نفوس تقريباً ۲،۵ بيليونه خلک حساب شوی وو.
- په داسې حال کې د مې د مياشتې د ۳۱ نيټې کال ۲۰۰۹ د سرشميرنې سروې په داسې توگه تخمين کوي چې د ځمکې په مخ نفوس تقريباً ۶،۷۶۳،۵۵۷،۰۰۰ وو او داسې هيله کيږي چې د ۲۰۴۰ کال په اخر کې به د ځمکې د مخ نفوس ۹ بيليونو خلکو ته ورسېږي.

نفوس کي زیاتوالی

- که چیری د نری د هیوادونو نفوس په اوسنی میزان سره زیاتوالی وکړي، نو له شک څخه پرته زیاتي غذاي یا خوراکی ته لیدل کیږي.
- که چیری د نفوسو زیاتولی په دي اندازې سره زیاتوالی وکړي نو زراعتي ساحه به هم کمه شي ځکه چي خلک د سرپناه لپاره هم اړتیا لري.

تعليم او تربيت

- هرکله چي د انکشاف په حالت کي هيوادونه د تعليم او تربيتي په برخه کي کار کوي د مناسبې تکنالوژۍ استعمال په نظر کي نيول مهم دي.
- مناسبه تکنالوژي (Appropriate technology) هغه پروگرامونه او کارونه زده کړه تطبيق کوي چي د خلکو لپاره په مورد نظر برخه او تعليم کي مثمر او گټور وي.

د تعلیم او تربیت اهمیت

- د مثال یا بیلګې په توګه: تاسې لوی ډیزلې تراکتور خپل هیواد نه راوړی په داسې حال کې چې تراکتور ضمایم، تیل یا د ترمیم وسایل له ځان سره نه لري.
- داسې تراکتور چې د هغې ترمیمي وسایل په یوه هیواد کې شتون ونه لري پس داسې تکنالوژي به د یوه هیواد لپاره ګټوره نه وي..

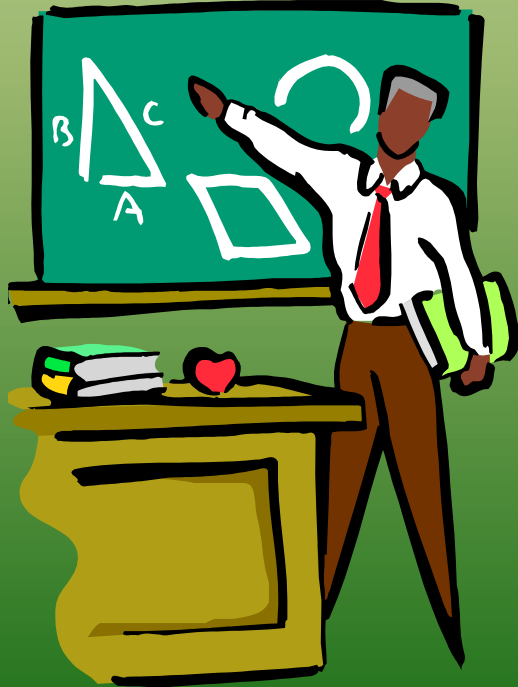

ملاحظات (د نورو د حال رعایت کول)

- ددي لپاره چي ټول هیوادونه استقلال او ازادي ولري او مستقیم وسي نو زیات لاري او تگلاري شتون لري چي د انکشاف په حالت کي هیوادونه له هغې څخه استفاده

وکړي:

- تعلیم او تربیت
- تحقیق و تفحص
- زده کړه

Agricultural Education

زراعتي تعليم او تربيت

● زراعتي تعليم او تربيت له هغه منظم فعاليت نه عبارت دی
چي په :

– اگرونومی.

– حیواناتو ساینس

– د زراعتي اقتصاد پوهه

– نبات پوهنه یا علم

– غذا یا خوراکی علم.

مقصد

- د زراعتي عملي کړنو په وړاندیز سره مورد نظر هیوادونه به قدرت لرونکي شي ترڅو د خپلو خلکو لپاره غذا یا خوراکه او نور ضروریات یا اړتیاوي پوره کړي .

2025

- داسي تخمين يا آټکل شوی دی چي په کال ۲۰۲۵ کي به د نړۍ نفوس ۸،۴ بیلونه نفر وي.
- ټول د عین تولید لپاره په یوه سترګه ګوري چي د ژوندانه لپاره ضروري يا اړین وي.
- دا موضوع ډیر زیات اهمیت یا ارزښت لري ترڅو نفوسونه او هیوادونو ته تعلیم او تربیت ورکول شي چي د خپل ځان لپاره د تولید قدرت پیدا کړي..

له نورو هیوادونو سره راکړه ورکړه ولي اهمیت لري؟

- **بین المللی تجارت (International trade)**، د مختلفو هیوادونو په منځ کې د شیانو او خدمتونو له تبادلې څخه عبارت دی.
- په بنسټیزه توګه بین المللي تجارت له یو ښار نه بل ښار ته د راکړې ورکړې او یا له یوې منطقي نه بلې منطقي ته چې مشابهت ولري، یوازې ځنې وختونه سخت تجارتي قوانین شتون لري چې بین المللي تجارت نسبت ښاري او منطقيوي تجارت ته ګرانوي.

هغه مسایل چي د نورو هیوادونو سره د معامله کولو په وخت کي په نظر کي ونيول

شي

- هر یو هیواد د بین المللي تجارت په برخه کي ځانگړی یا مستقیم نظر او فکر لري. هرکله چي د نړۍ له نورو هیوادونو سره تجارت معاملات صورت نیسي باید چي زیاتي موضوع گاني او کتني په نظر کي ونيول شي مثلاً: د یوه هیواد امنیت. هر یو هیواد کوبنښن کوي ترڅو چي د خپلو خلکو لپاره د ساتني او مصونیت ډاډ حاصل کړي. همدارنگه نوري مسلي یا مسایل لکه:
- له دواړو لورو څخه همکار کول،
- د پولې بیلابندونه،
- اقتصادي نمو یا رشد،
- اقتصادي انکشاف او تخنیکي پرمختگ

د بين المللي تجارت گټې

- د بين المللي تجارت تر ټولو لويه فايده او گټه دا ده ترڅو چي انساني قوه په موثره او گټوره توگه وساتل شي.
- بين المللي تجارت په هغه توگه چي تاسې خپل اكمالات ځانته كوي ددي لپاره چي تاسې كولى شى چي په څلور خواوو كي د نرخونو له مقاييسي يا پرتلي نه وروسته ممكن چي تر ټول بنكته نرخ يا قيمت واخلي.
- كه چير بهرنى رقابت شتون ونه لري، ډيرى شيان به قيمته وي نسبت هغه نرخ او قميت ته چي تاسې هغه د فعلاً لپاره وركوى.

بله ګټه يا فايده

- د بين المللي تجارت بله فايده يا ګټه عبارت له دې څخه ده چې ځني محصولات کوم چې مونږ نسبت د نورو اقليمي شرايطو او نورو شرايطو ته په خپله منطقه کې نه شو توليد کولی ولي د بين المللي تجارت له لارې هغې ته مونږ لاسرسی درلودلی شو
- لکه: روغنيات يا غوړ باب، بنزين، ميوه جات، سبزيجات او نور توليدات.
- شايد چې ځني توليدات زموږ هيواد ته ددې لپاره راوړل شي چې زموږ هيواد د مارکيټ غوښتنه نه شي پوره کولی.
- د هيوادونو لپاره غوره شيان دا دي ترڅو چې د مشخصو يا ځانګړو توليداتو په محصولاتو کې تخصص پيدا کړي. محصولات ښه اقتصادي توليد کړي.

د مصرف کونکو لپاره گټې

- په پراخه پیماني سره د کمو پیداکیدونکو منابعو توزیع کول.
- نسبي غوره والی او د تقوي تخصص ته ترویج او ترقي ورکول، چي دا کار په خپل ذات کي قیمت او د تولید مصارف بنکته راوړي او د مصرف کونکو لپاره تولید هم په ټټ قیمت سره تماميږي.
- گډ یا شریک ژوند کول په صلح آمیزه ډول سره تقویه کيږي، حُکمه چي هیوادونه د تجارت په اساس یو له بل سره افهام او تفهیم لري.
- اصلاح شوی تکنالوژي د هیوادونو په منځ کي تبادلہ کيږي او په دي ترتیب سره په چټکی سره انکشاف کوي، په داسي حال کي چي هریو هیواد د خپل حُان لپاره وخت په موجوده تکنالوژي باندي په بل هیواد کي ضایع کوي د هغې په عوض کولی شي چي له موجوده تکنالوژي څخه په نورو هیوادونو د تبادلہ د بین المللي تجارت د شتوالی په اساس استفاده وکړی .

International Trade

بين المللي تجارت

- (بين المللي تجارت د قوانينو، او معاهدو او هغه قرار دادونو په اساس چي د هيوادونو په منځ كې برقرار دي، كار كوي.
- زياتي موانع (barriers) او مخنيوني شتون لري ترڅو خپل هيوادونه د بين المللي تجارت پواسطه له بنسكار كولو څخه وساتي.

ولي پيسي په مختلفو هيوادونو كي جلا ارزښت لري؟

- په نړۍ يا جهان كي مختلفي پيسي رواج لري .
- ددي حالت لومړۍ ستونزه دا ده چي هره پيسه ځانگړى يا جلا نرخ لري يعني پيسي او اسعار په مختلفو سطحو سره ارزښت لري. دوهمه ستونزه دا ده چي مختلف پولې نسبتونه شتون لري. دريمه ستونزه دا ده چي د نرخ تبادلې ثابته نه ده او تل په نوساناتو يا تزلزل كي و عواملو پوري اړه لري .

Interest Rates

مهم نرخونه

- د خپلو نرخونو صعود او نزول نسبت نورو هیوادونو ته پولي ارزښت په یوه هیواد کې پورته او ښکته کېږي. که چیر په یوه مملکت کې نرخ لوړ شي او په نورو هیوادونو کې لوړ یا پورته نه شي، پس د پیسو جریان د هغه هیوادونو په لوري پیل کېږي چې د لوړ نرخ لرونکي دي

Inflation Rates

د تورم عوارض

- د تورم عوارض يا نقصانات (تورم نرخ) Inflation rates د تبادلې په نرخ باندې لوی تاثیر لري
- . که چيري د سود نرخ د تورم په خاطر زیاتوالی وکړي، دا موضوع د بین المللي سرمایه گذارانو یا پانگه اچونکو لپاره بڼه نه ده

اقتصادی فعالیت

- اقتصادي فعالیت د پیسو د اخري ارزښت له تعیین او ټاکنې څخه عبارت دی.
- دوه هغه هیوادونه د اقتصادي رشد ورته نرخ تجریه نه کړي.
- د هغوي د تبادلې نرخونه لوړ یا پورته او ښکته تللی شي.

Economic Growth

اقتصادی رشد (نمو)

- معمولاً هغه هیوادونه چي اقتصادي رشد لري د پیسو د ارزښت کموالی (currency depreciation) تجربه کوي .
- هغه اقتصادونه چي په تدریج یا دوامداره توګه رشد کوي د هغوي د پیسو د ارزښت ترقي (currency appreciation) کیدی شي چي قوی شي.

خلاصه یا لنډيز / تکرار

1. په ټوله نړۍ کې د زراعت وضعیت او حالت له څه قراره دی؟
2. بین المللي تجارت ولې اهمیت لري؟
3. د تبادلې نرخونه په څه ډول تعین او معلومیږي؟

